

ΙΔΡΥΜΑ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙ ΕΛΕΝΗΣ ΟΥΡΑΝΗ

Κύκλος Ετησίων Συνεδρίων «Η Κίνηση της Λογοτεχνίας» (2026–2030)

1ο Ετήσιο Συνέδριο: Ζώνες επαφής

2–4 Δεκεμβρίου 2026 | Ημέρα 2 (Πέμπτη, 3 Δεκεμβρίου 2026)

Συνεδρία 5: Δια-συνοριακές Γραφές I

«Αλληλογραφία και ‘δυνητική ιστορία’: Ζώνες επαφής ανάμεσα στην Αϊτή και την επαναστατημένη Ελλάδα»

Κική Δημουλά

Επίκουρη Καθηγήτρια Συγκριτικής Γραμματολογίας, Α.Π.Θ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ (ABSTRACT)

Η σχέση ανάμεσα στην Αϊτινή Επανάσταση και στον Ελληνικό Αγώνα για ανεξαρτησία προσεγγίζεται συνήθως μέσα από το πρίσμα της διπλωματικής ιστορίας, με επίκεντρο τη γνωστή αλληλογραφία μεταξύ του Αδαμάντιου Κοραή και του Jean-Pierre Boyer. Η παρούσα ανακοίνωση πλαισιώνει με μια νέα προβληματική αυτή την επιστολική ανταλλαγή, αντιμετωπίζοντάς την ως μια επιστολική «ζώνη επαφής» — έναν αποσπασματικό χώρο διαπολιτισμικής συνάντησης και δομικής ασυμμετρίας — και εντάσσοντάς την σε ένα ευρύτερο ερώτημα: πώς —και σε ποιο βαθμό— οι εκπρόσωποι του ελληνικού Διαφωτισμού αντιλήφθηκαν ή προσέγγιζαν ζητήματα όπως η ατλαντική δουλεία, η αποικιοκρατία και η περίπτωση της Αϊτής. Αναγνωρίζοντας τα αντικειμενικά όρια της εποχής, η ανακοίνωση δεν αναζητά μια συγκροτημένη θεωρητική πρόσληψη του Μαύρου Ατλαντικού, αλλά ιχνηλατεί τις σποραδικές, έμμεσες ή και αποσιωπημένες αναφορές στο ελληνικό αρχείο. Με την έννοια της δουλείας να νοηματοδοτείται πρωτίστως μέσα από την άμεση εμπειρία της οθωμανικής κυριαρχίας, η ελληνική σκέψη προσλαμβάνει την Αϊτή μόνο φευγαλέα μέσω του εμπορίου (π.χ. τιμές καφέ/ζάχαρης στον Κοραή), φανερώνοντας τα «όρια του διανοητού» (M.-R. Trouillot) κατά την Εποχή των Επανάστασεων. Μεθοδολογικά, η ανακοίνωση συνομιλεί με τις κριτικές ωκεάνιες σπουδές (critical ocean studies - C.L.R. James, M.R. Trouillot, E. DeLoughrey), αναδεικνύοντας την αλληλογραφία Boyer–Κοραή ως μια στιγμή όπου δύο επαναστατημένοι κόσμοι αναγνώρισαν στιγμιαία ο ένας τον άλλον πάνω από τον ωκεανό, χωρίς να διαθέτουν τα μέσα ή το εννοιολογικό πλαίσιο για να μιλήσουν μια κοινή πολιτική γλώσσα. Η εστίαση σε αυτές τις ρωγμές και τα όρια μας επιτρέπει ωστόσο να ανασυγκροτήσουμε μια χαμένη συνάντηση, μία «δυνητική ιστορία» (Azoulay), μία δια-ωκεάνια συνομιλία, που δεν κατέστη δυνατή την εποχή του Διαφωτισμού.

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Κική Δημουλά, «Αλληλογραφία και ‘δυνητική ιστορία’: Ζώνες επαφής ανάμεσα στην Αϊτή και την επαναστατημένη Ελλάδα», 1ο Ετήσιο Συνέδριο «Ζώνες Επαφής: Λογοτεχνία, δίκτυα επικοινωνίας και πολιτισμική κινητικότητα», Συνεδρία 5: Δια-συνοριακές Γραφές I, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Πέμπτη, 3 Δεκεμβρίου 2026.